

Insliú fuaime: an fhuaim a chiúnú

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh le doirse dúnta, cúisíní agus cótaí tiubha a chiúnaíonn gnáthfhuaimneanna an lae, ansin ainmnigh 'maolaigh' agus mothú bog seachas crua, ag baint úsáide as na ceithre ábhar chlúdaigh iarbhir. Déanann na daltaí tuar sa Dialann Imscrúdaithe faoi cé acu ábhar (cúr, éadach bog, plaisteach boilgíní nó cárta righin) is fearr a mhaolódh fuaim an dordánaí atá ag an rang ar fad. Déan na ceithre éisteacht ar fad ó líne téipe amháin le trealamh an ranga, tabhair scór ciúin/measartha/glórach ar an mbarrachairt idirghníomhach ar an gclár bán idirghníomhach, ansin cuir na hábhair in ord ón gceann is ciúine go dtí an ceann is glóraí agus ainmnigh 'insliú fuaime' go héadrom.

Cuspóirí foghlama

- Tuar a dhéanamh faoi na hábhair chlúdaigh is fearr a mhaolaíonn fuaim, agus iad a thástáil
- Ábhair a chur in ord ón gceann is ciúine go dtí an ceann is glóraí, bunaithe ar fhianaise éisteachta

Sula mbuailfidh an clog – ullmhúchán

Priontáil leathanach na Dialainne Imscrúdaithe. Socraigh trealamh comhroinnte amháin chun tosaigh: dordánaí nó amadóir a thiceálann, bosca le claibín, agus ceithre ábhar chlúdaigh (cúr, éadach bog, plaisteach boilgíní, cárta righin). Cuir líne éisteachta amháin síos ar an urlár le téip. Bíodh na cártaí Ciúin/Measartha/Glórach nó deilbhíní ar an gclár réidh agat, agus socraigh airde fuaime an dordánaí uair amháin.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
dordánaí beag a oibríonn ar chadhnra nó amadóir cistine a thiceálann go hard	1	rang	trealamh na scoile	amadóir fóin amháin i lámh an mhúinteora, ag airde fuaime atá oiriúnach don rang, fad a thógann saorálaithe sealanna ag clúdach an bhosca
bosca cairtchláir le claibín (méid bosca bróg)	1	rang	tugtha ón mbaile	tobán mór stórála plaisteach le claibín
samplaí d'ábhair chlúdaigh (píosa cúir, éadach bog, plaisteach boilgíní, cárta righin)	1	rang	seomra ranga	stoca nó tuáille soithí, páipéar nuachta craptha, agus painéal ó bhosca gránaigh in áit cúir, éadaigh, plaistigh boilgíní agus cárta
líne éisteachta de théip chumhdaigh ar an urlár	1	rang	seomra ranga	cathaoir nó leabhar mar mharcóir éisteachta seasta
cártaí Ciúin / Measartha / Glórach nó deilbhíní ar an gclár	1	rang	seomra ranga	trí nóta ghreamaitheacha ar a bhfuil na lipéid ciúin, measartha agus glórach
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	páipéar bán leis na ceannteidil Tuaraim / Cad a chuala mé / Ón gceann is ciúine go dtí an ceann is glóraí

Pointe sábháilteachta

Ná cuir an dordánaí le cluas duine riamh; bípeanna gearra amháin, ag airde fuaime atá oiriúnach don rang. Stop láithreach má chuireann aon duine a lámha thar a chluasa toisc go bhfuil sé míchompordach dó nó di.

Céimeanna teagaisc

- **Is féidir le rudaí boga fuaime a chiúnú:** Taispeáin na ceithre shampla iarbhir agus tú ag ainmniú 'maolaigh' agus mothú bog/crua amháin. Coinnigh 'insliú fuaime' mar do lipéad féin don chríoch. Ná maígh fós gurb iad na hábhair bhoga is fearr — fanann sé sin go dtí an éisteacht. Léirigh an timthriall iomlán uair amháin leis an gcárta righin: tuar, clúdaigh, cuir an claibín air, éist ón líne, agus tabhair faoi deara go bhfuil sé fós sách glórach.
- **Cad é is fearr a mhaolóidh, dar linn?:** Taispeáin na ceithre shampla arís. Insíonn na daltaí ábhar agus cúis ('mar...') i gcogar do pháirtí, ansin breacann siad síos é sa Dialann Imscrúdaithe roimh aon tástáil. Scríobh cúis nó dhó ar an gclár gan iad a rangú. Ná tabhair ach tosaithe abairte folmha — ná tabhair riamh freagra samplach a deir gurb é an t-ábhar bog a bhuann i gcónaí.
- **Clúdaigh agus éist:** Úsáid trealamh comhroinnte amháin chun tosaigh ionas go gcloisfidh an rang ar fad na bípeanna céanna ón líne téipe. Clúdaíonn na saorálaithe an bosca; tugann gach duine eile scór. An dordánaí céanna, an bosca céanna, an claibín céanna agus an láthair chéanna gach uair; bain an t-ábhar go hiomlán idir iarrachtaí. Ord: cárta righin (léiriú) → cúr → éadach bog → plaisteach boilgíní. Bíodh thart ar dhá nóiméad agat do gach ábhar eile; ná bíodh dhá dhordánaí ag fuaimniú in éineacht.
- **Ár dtorthaí a thaifeadadh:** Clóscríobh tusa ar an gclár bán idirghníomhach fad a ghlaonn na grúpaí amach 1, 2 nó 3 do gach ábhar clúdaigh. Vótáil le lámha má bhíonn easaontas ann. Taispeáin an bharrachairt, ainmnigh an barra is giorra agus an barra is airde, ansin breacann na daltaí síos ceithre chód ghearra faoin méid a chuala siad agus líne amháin faoin gceann is ciúine/is glóraí sa dialann — tá an tuar ann cheana.
- **Ón gceann is ciúine go dtí an ceann is glóraí:** Leag na samplaí iarbhir amach i líne nó bog na hainmneacha ar an gclár. Éiligh go dtacóidh siad leis an ord le fianaise ón éisteacht ("fuair an t-éadach 1, fuair an cárta 3"), ní le mothú bog amháin. Spreag iad le smaoineamh ar áiteanna ar scoil ina dtarlaíonn maolú cheana — cúisíní sa leabharlann, doras dúnta an halla corpoideachais, cotaí sa seomra cotaí.
- **Cad a d'fhoghlaimíomar?:** Athluaigh abairt ó dhalta amháin a nascann ábhair bhoga le fuaime níos ciúine, ansin tabhair an lipéad 'insliú fuaime' uair amháin. Tabhair aird ar shonraí éisteachta aisteacha seachas scéal 'is iad na hábhair bhoga a bhuann' a bhrú. Múch na dordánaithe, cuir na hábhair ar ais, agus nigh na lámha go gasta má bhíonn deannach cúir ina fhadhb.

Cad ba cheart a fheiceáil

Bí ag súil le cúr agus éadach tiubh gar do 1 (is ciúine), cárta righin gar do 3 (is glóraí), agus plaisteach boilgíní ar 2 go minic. De ghnáth maolaíonn ábhair bhoga níos mó ná cárta cruu. Má bhíonn an fhuaim chéanna ag gach ábhar, bog na héisteoirí níos gaire nó úsáid bíp beagán níos láidre atá fós oiriúnach don rang. Is minic a chiallaíonn scóir aisteacha nach raibh an claibín dúnta nó gur athraigh an fad éisteachta.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- Ceapann daltaí nach gciallaíonn níos ciúine ach an dordánaí a stopadh, nó go gcaithfidh an t-ábhar is tibhe dealramh an bua a fháil gan éisteacht. — Leag béim air go ndéanaimid breithiúnas le cluas chúramach ón líne téipe, ní de réir chuma an ábhair. Tagair arís do na cártaí Ciúin/Measartha/Glórach i ndiaidh gach bíp ghearr.
- Ní scríobhann ná ní insíonn daltaí tuar go dtí go gcloiseann siad na tástálacha, agus mar sin cailltear a mbunsmainte. — Socraigh an tuar sa dialann sula ndéantar tástáil ar aon ábhar. Má bhíonn duine ag fanacht, iarr air nó uirthi cúis ('mar...') a shocrú anois agus é a athrú níos déanaí le cúis bunaithe ar an éisteacht.
- Cuireann daltaí na hábhair in ord de réir mar a bhraitheann siad bog sa lámh amháin: "tá an t-éadach bog, mar sin caithfidh gurb é is ciúine." — Iarr an uimhir nó an cód ciúin/measartha/glórach a thug siad do gach ábhar. Leag amach na samplaí arís agus gan úsáid ach an méid a chuala an rang.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• I ndiaidh gach bíp, lig do dhaltaí nach bhfuil chomh muiníneach sin pointeáil ar na cártaí Ciúin/Measartha/Glórach nó ar na trí dheilbhín ar an gclár in ionad uimhreacha a scríobh ar dtús. • Cuir ina mbeirteanna iad in aice leis an líne téipe ionas go mbeidh an éisteacht chomhroinnte soiléir; scríobh tusa nó páirtí na ceithre chód ghearra más gá.	• Spreag cúis ('mar...') a nascann bog/crua nó tiubh/tanaí leis an méid a chuala siad, agus toilteanas an tuar a rinne siad níos luaithe a athrú.	• Fiafraigh an bhféadfadh dhá shraith bhoga an t-ord a athrú agus conas a d'fhéadfadh an rang é sin a fháil amach lá eile — ná cuir an cúigiú triail bheo leis mura bhfuil nóiméid fágtha. • Iarr léirmheas ar an tástáil chothrom: cad nach mór a choinneáil mar an gcéanna (an dordánaí, an bosca, an claibín, an láthair éisteachta) ionas go mbeidh an chomparáid iontaofa.

Nasc traschuraclaim

Nasc le Matamaitic (Sonraí): ligeann barrachairt an chláir bháin idirghníomhaigh de scóir airde fuaime 1–3 do na daltaí an barra is giorra agus an barra is airde a léamh mar an ceann is ciúine agus an ceann is glóraí.